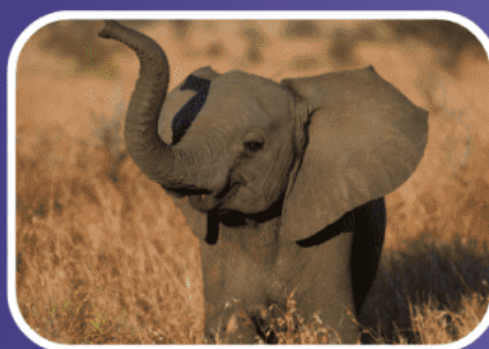
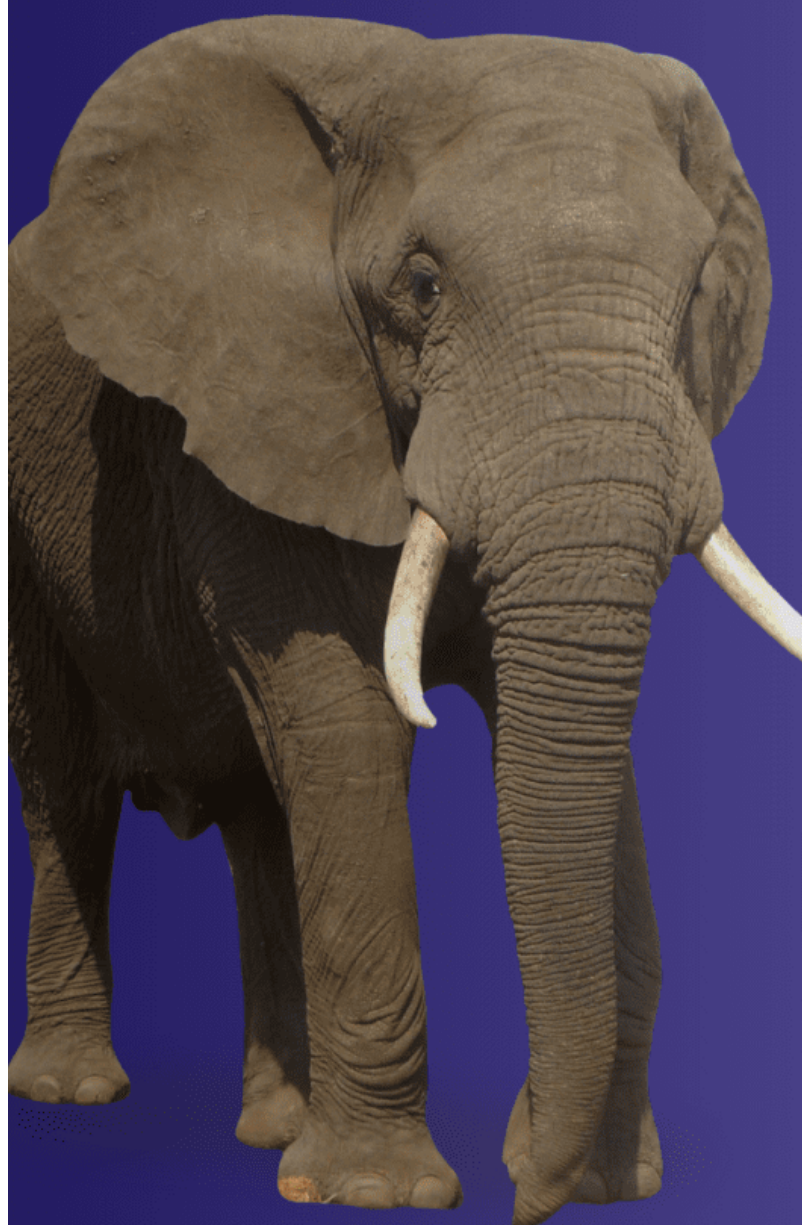

Světový den slonů připadá na 12. srpna

12.08.2026

Světový den slonů

– práce se slony v minulosti a dnes

Světový den slonů - Jak se slony pracují v zoologických zahradách?

Od roku 2011 připadá na 12. srpna světový den slonů. Sloni jsou držitelé několika rekordů v říši zvířat a patří mezi nejoblíbenější zvířata v zoologických zahradách – obdivují je děti i dospělí.

Práce se slony bývá předmětem diskuzí mezi ochránci zvířat a veřejností. Aby bylo možné se slony bezpečně manipulovat a provádět potřebné úkony, procházeli v minulosti výcvikem, jehož součástí bývaly i nepříjemné podněty a tresty. Tento způsob práce se slony je dnes z pohledu welfare zvířat problematický. Způsob práce se díky poznatkům o chování a welfare těchto zvířat mění.

Od přímého kontaktu ke chráněnému kontaktu

Příkladem vývoje v práci se slony je Safaripark Dvůr Králové nad Labem, kde se od roku 2020 pracuje se slony v režimu tzv. **chráněného kontaktu**.

Slonice v této zoo pracovaly v letech 1982 – 2009 s ošetřovateli v přímém kontaktu. Od roku 2009 se ošetřovatelé začali pokoušet o práci v chráněném kontaktu. Tento způsob zavedli na plno v safariparku v listopadu roku 2020. Výrazným impulzem byl příchod slonice Drumbo, která byla na tento způsob práce zvyklá. Před jejím příjezdem prošel sloní pavilon úpravami, které umožnily bezpečnou práci v chráněném kontaktu. Vybudovaly se tři oddělené boxy, jeden z nich s kontaktní stěnou. Ta umožňuje bezpečnou práci ošetřovatelů se slony, aniž by museli vstoupit do jejich prostoru. Díky Drumbo se ošetřovatelé naučili principy moderního výcviku založeného na pozitivní motivaci, targetu a klikru. Sloni nejsou za nesplnění úkolu/neprovedení cviku trestáni. Naopak žádoucí reakce jsou odměňovány.

„Cukr a nic“ místo „cukru a biče“

Rozdíl mezi tradičním přímým kontaktem a moderním chráněným kontaktem můžeme zjednodušeně popsat jako rozdíl mezi metodou „cukr a bič“ a „cukr a nic“.

V přímém kontaktu ošetřovatel za správně provedený cvik zvíře odměnil. Pokud ale nebyl cvik proveden správně nebo vůbec, ošetřovatel mohl použít trest a nutil zvíře k opětovnému provedení cviku.

V chráněném kontaktu se tresty nepoužívají. Po správném provedení cviku následuje odměna, zatímco při neochotě cvik provést se zvíře netrestá. Ošetřovatel se s pomocí pozitivní motivace snaží zvíře přesvědčit, aby požadované chování provedlo samo. Pokud slon odmítá spolupracovat, výcvik se přerušuje.

Cílem výcviku nejsou žádná cirkusová čísla, ale bezpečný kontakt mezi ošetřovateli a slony, který jim pomůže provádět každodenní péči a veterinární ošetření bez použití sedativ.

Target a klikr

Základní pomůcky pro trénink v chráněném kontaktu jsou target a klikr.

Target je tyč s barevným koncem, která funguje jako ukazovátka. Slonice jsou pomocí targetu naváděny do požadované pozice. Klikr je pomůcka, která se používá především při výcviku psů a slouží k okamžitému označení chvíle, kdy došlo k požadovanému chování.

Prvním základním povel pro slonice je „target“. Slonice přijde ke kontaktní stěně a čelem se dotkne targetu. V okamžik doteku se ozve kliknutí (pochvala) a slonice dostane pamlssek. Pomocí targetu a slovních povelů se navádí slonice do požadovaných pozic potřebných při každodenním běžném ošetření a kontrole zvířete (kontrola chodidel, kopýtek a jejich případná korekce, kontrola zubů a jazyka, kontrola uší a odběr krve). V průběhu cvičení je slonice průběžně odměňována a motivována pomocí pamlsků a slovními pochvalami. Po ukončení tréninku slonice dostávají velkou odměnu v podobě jadrného krmiva, které je pro ně velice atraktivní.

Mezi hlavní přínosy patří:

- Snížení stresu
- Možnost provádět vyšetření a ošetření bez použití sedativ
- Zvýšení bezpečnosti ošetřovatelů
- Posílení důvěry mezi zvířetem a člověkem
- Zlepšení welfare slonů v zoologických zahradách

Přechod k chráněnému kontaktu představuje spolupráci mezi zvířetem a člověkem založenou na motivaci, předvídatelnosti a respektu k přirozenému chování zvířete.